

SUSTENTABILIDADE FINANCEIRA E DISCIPLINA ORZAMENTARIA

VI. SUSTENTABILIDADE FINANCEIRA E DISCIPLINA ORZAMENTARIA

VI.1. Regras fiscais e orzamento 2020

Na parte introdutoria de este informe se recolle unha somera explicación sobre a senda de estabilidade fiscal recollida nestes orzamentos, coherente co Plan de estabilidade presentado polo Reino de España en abril de 2019, reafirmado no plan orzamentario presentado o 15 de outubro malia non estar informada polo consello de política fiscal e financeira nin aprobada polas Cortes como perceptúa a normativa de estabilidade orzamentaria..

Consonte o establecido na vixente senda de consolidación fiscal, o obxectivo de estabilidade orzamentaria é do 0,1% para 2020.

O teito de gasto aprobado pola Xunta de Galicia opta por seguir coa senda plurianual marcada e ir ao antedito obxectivo de estabilidade do 0,1% do PIB, deixando as contas en practica consolidación fiscal, o que supón poder aproveitar todo o potencial de crecemento de ingresos en novas actuacións de gasto, ao non mudar a necesidade de financiamento respecto ao 2019.

No que atinxe aos obxectivos individualizados de débeda pública e de regra de gasto, os vixentes son os estimados para 2020, na senda de estabilidade orzamentaria do período 18-20 aprobados no 2018, polo que resulta máis que razoable pensar que precisan unha actualización urxente. Segundo a mesma senda, para o obxectivo de endebedamento o límite sería o 17,3% do PIB, e para a regra de gasto o 2,9% do gasto computable.

Non obstante, tomaremos como máis realista un obxectivo de débeda pública para a comunidade autónoma de Galicia estimado en base ao cálculo que adoita facer o Ministerio de Facenda, consistente en engadir á suma ao stock de débeda a finais de cada exercicio, calculada segundo o protocolo PDE en porcentaxe do PIB rexional da comunidade autónoma, das contías equivalentes á necesidade máxima de financiamento e de débeda polo pago das liquidacións negativas dos exercicios 2008 e 2009, resultando este cálculo para Galicia un 17,1% do PIB.

Respecto á capacidade de endebedamento neto, acontece, como no presente exercicio, que a aportación ao endebedamento neto será superior pola devolución das liquidacións negativas de 2008 e 2009 (85 millóns de euros) que pola necesidade de financiamento do orzamento consolidado (68 millóns de euros).

O obxectivo de débeda fixado para a media do sector público autonómico para o ano 2020 acada o 22,4% do PIB na devandita senda 2018-2020, sendo para Galicia do 17,1 % polo seu menor nivel de endebedamento de partida.

O stock de débeda estimado a finais de 2019 é de 11.400 millóns de euros, o que supón o 17,4% do PIB.

A Lei 2/2011 do 16 de xuño de disciplina orzamentaria e sostibilidade financeira de Galicia, indica que aprobado o anterior obxectivo de estabilidade, o Consello da Xunta acordará o límite máximo de gasto non financeiro dos orzamentos consolidados da Comunidade Autónoma que serve de marco para a elaboración dos orzamentos de cada exercicio.

O límite de gasto será coherente co obxectivo de estabilidade presupostaria e coa regra de gasto establecida nas normas de estabilidade orzamentaria. O límite aprobado poderá ser axustado na variación dos ingresos do sistema de financiamento e fondos finalistas que incorpore o proxecto de lei de orzamentos da Administración xeral do Estado. Este axuste se presentará ao Parlamento conxuntamente co proxecto de lei de orzamentos.

O límite, aprobado pola Xunta de Galicia e o Parlamento de Galicia o pasado 3 de outubro por mor das incertezas que afectaban tanto á determinación dos ingresos (pagos a conta do sistema de financiamento e liquidación de 2018), como á senda de estabilidade orzamentaria a aplicar; acada os 10.160 millóns de euros de gasto non financeiro, empregando un obxectivo de estabilidade orzamentaria do 0,1% como se ten indicado, o que equivale a 68 millóns de endebedamento neto en termos de contabilidade nacional.

Este límite resulta esgotado nas contas que se presentan, ata acadar os 10.149 millóns de euros, os 11 millóns restantes ata o límite de gasto aprobado (10.160), son o impacto neto dos axustes nos ingresos polos beneficios fiscais presentados neste orzamento.

VI.1.1. Regra de gasto

A regra de gasto á que refire o artigo 12 da Lei 2/2011 do 16 de xuño de disciplina orzamentaria e sostibilidade financeira establece que “a variación do gasto computable do sector público autonómico non poderá superar a taxa de referencia de crecemento do produto interior bruto de medio prazo que informe cada ano o Consello de Política Fiscal e Financeira”.

Cando se aproben cambios normativos que supoñan variacións permanentes da recadación, o nivel de gasto computable resultante da aplicación da regra nos anos nos que se produzan esas variacións de recadación deberá axustarse na contía equivalente.

A lei orgánica de estabilidade orzamentaria LO 2/2012 entende por gasto computable aos efectos previstos no parágrafo anterior, os empregos non financeiros definidos en termos do Sistema Europeo de Contas, agás os intereses da débeda, o gasto non discrecional en prestacións por desemprego, a parte do gasto financiado con fondos finalistas procedentes da Unión Europea ou doutras Administracións públicas e as transferencias

ás Comunidades Autónomas e ás Corporacións Locais vencelladas aos sistemas de financiamento.

En primer lugar, debe entenderse que cando está a falar de variación do gasto computable da Comunidade Autónoma falamos do gasto do subsector público autonómico en termos de contabilidade nacional. Por tanto, a efectos de calcular a variación do gasto deberán terse en conta as unidades que integran o mesmo. A efectos prácticos, as entidades a considerar son as unidades clasificadas como Administración autonómica no rexistro de entes da IGAE (é dicir incluíndo os entes instrumentais non recollidos dentro do perímetro de consolidación do orzamento e as entidades integrantes do sistema universitarios de Galicia). A regra de gasto calcularase por tanto consolidando eliminando as transferencias dos diferentes suxeitos que integran o sector público administrativo.

A taxa de variación do gasto computable dun exercicio calculase dacordo coa seguinte fórmula:

$$\text{T.V. Gasto computable (\%)} = (\text{Gasto computable ano 2020} / \text{Gasto computable ano 2019}) - 1 \times 100$$

O cálculo do gasto computable de 2019 realizase a partir da estimación da liquidación do orzamento do devandito exercicio. Para partir dun orzamento liquidado compararemos o gasto computable co do último exercicio liquidado e o cómputo da regra validado pola IGAE (2018).

Para a determinación do gasto computable, partimos dos empregos non financeiros en termos Sistema Europeo de Contas agás os intereses da débeda (capítulo III) e os pagos do FEAGA. Unha vez determinado este importe, deducirase a parte do gasto financiado con fondos finalistas da Unión Europea e de outras Administracións públicas.

O seguinte cadro de traballo concilia o montante do gasto non financeiro co gasto computable a efectos da regra de gasto de cada exercicio aos efectos de acreditar como as contas da comunidade autónoma son compatibles co cumprimento da regra de gasto.

Como pode verse a variación do devandito gasto está a dar cumprimento ás evolucións anuais máximas marcadas pola regra de gasto fixada no seo do Consello de Política Fiscal e Financeira, tanto a prevista para 2019 (incremento do 2,7%), como a do 2020 (incremento do 2,9%).

Cadro 34. Regra de gasto da comunidade autónoma de Galicia en función da previsión de cerramento e orzamento presentado para 2020.

CONCEPTOS	2017 Liquidación	2018 Liquidación	2019 Previsión cierre	2020 Orzamento
A) GASTO PRESUPUESTARIO NO FINANCIERO ÁMBITO ESTADÍSTICA DE EJECUCIÓN MENSUAL	8.928.787	9.103.529	9.516.417	10.139.645
B) Cuenta 413/409 u otras similares ámbito de estadística de ejecución mensual	-87.554	-28.807	1.261	-65.000
C) GASTO PRESUPUESTARIO NO FINANCIERO DEPURADO ÁMBITO ESTADÍSTICA DE EJECUCIÓN MENSUAL (A+B)	8.841.233	9.074.722	9.517.678	10.083.944
E) Ajustes unidades sometidas a Presupuesto sobre gasto no financiero depurado	608.350	640.558	718.210	480.060
E.1. Otro Gasto no financiero no incluído previamente (distinto de A)	646.000	695.268	694.000	700.000
E.2. Cuenta 413/409 u otras similares no incluídas previamente (distinto de B)	-5.000	-7.910	-8.000	-8.000
E.3. Enajenación de terrenos y demás inversiones reales	-7.000	-3.390	-7.340	-7.340
E.4. Ejecución de avales		1.800	0	0
E.8. Intereses devengados	-7.000	-1.150	-2.000	-5.000
E.11. Pagos a socios privados realizados en el marco de las Asoc. Publ-priv	-32.000	-8.000	-9.400	-9.600
E.17. Sistemas de financiación de las CC.AA. de régimen común	82.000,00	73.000	190.950	
E.18. Cotizaciónes sociales a cargo de empleadores	306.000,00	296.000	303.000	303.000
E.19. Servicios de Intermediación financiera medidos indirectamente (SIFMI)	3.000,00	3.000	2.000	2.000
E.20. Activación de los servicios de I+D producidos por cuenta propia	258.000,00	267.000	265.000	265.000
E.22. Consolidación de transferencias distintas a las ya computadas	-638.650	-665.060	-690.000	-740.000
E.23. Otros Ajustes de unidades sometidas a presupuesto	4.000	-10.000	-20.000	-20.000
F) Gasto atribuible a unidades sometidas a Plan General de Contabilidad	278.680,00	265.000,00	284.000,00	290.000,00
G) GASTO NO FINANCIERO ANTES DE GASTOS EXCLUIDOS (C+E+F)	9.728.263	9.980.280	10.519.888	10.854.004
G.1. Intereses	202.000	155.000	165.732	143.379
G.2. Gasto financiado con fondos finalistas procedentes de la UE	256.000	430.000	450.000	720.000
G.3. Gasto financiado con fondos finalistas de otras Administraciones públicas	688.000	722.000	817.000	860.000
G.6. Resto de transferencias vinculadas al sistema de financiación	82.000	73.000	190.950	
G.7. Otros gastos excluidos	121.360	123.480	199.000	195.944
H) TOTAL A EFECTOS DE LA REGLA DE GASTO ANTES DE CAMBIOS NORMATIVOS (G- FILAS G.1 A G.8)	8.378.903	8.476.800	8.697.206	8.924.681
H.1. Efectos por cambios normativos con incremento (-) o reducción (+) de recaudación permanente y Transferencias de capacidad de gasto de otras Administraciones Públicas	33.780	38.300	11.100	26.183
H.1.a Efectos por cambios normativos con incremento (-) o reducción (+) de recaudación permanente	33.780	38.300	11.100	26.183
I) TOTAL A EFECTOS DE LA REGLA DE GASTO EN EL AÑO CORRIENTE (H+ FILA H.1)	8.412.683	8.515.100	8.708.306	8.950.864
J) TASA DE VARIACIÓN SOBRE EJERCICIO ANTERIOR ((I (año n) / H (año n-1)) - 1)		1,63%	2,73%	2,92%

(miles €)

VI.1.2. Límite de débeda.

No que atinxe ao límite de débeda concretado na introdución de este punto, como pode ollarse a partires do presente ano, froito do remate do proceso de consolidación orzamentaria, comezará a reducirse a ratio débeda/PIB, isto non quere dicir que Galicia teña que deixar de gastar para amortizar débeda, senón que o PIB experimenta un ritmo de crecemento superior ao que o fai o stock de débeda o que fará que esta ratio sexa cada vez menor converxendo cara ao obxectivo a mediano prazo (OMP) do 13% do PIB.

A capacidade para recorrer ao endebedamento a un custe razoable en futuras recesións económicas depende de que sexamos quen de baixar esta ratio a niveis próximos a este OMP.

Compre sinalar que os obxectivos de débeda pública poderán rectificarse polo importe efectivo da execución de mecanismos adicionais de financiamento para as comunidades autónomas durante os respectivos exercicios, sempre que non se adiquen a financiar vencementos de débeda ou déficit do exercicio no que se execute e polos incrementos de débeda derivados de reclasificacións de entidades e organismos públicos no sector de administracións públicas sempre que non financien déficit do exercicio. De cara a acreditar como as contas presentadas permitiran dar cumprimento ao obxectivo aprobado se presenta o seguinte cadro que concilia o stock de débeda do sector público autonómico recollido no último ratio débeda/Pib certificado polo Banco de España, a previsión de peche para 2019 e o obxectivo fixado para 2020.

O límite de endebedamento para o ano 2020 para Galicia, se estima en base a os criterios que ven aplicando o Consello de Política Fiscal e Financeira, e coincide con endebedamento dimanante do financiamento do obxectivo de déficit e a devolución das liquidacións negativas dos exercicios 2008 e 2009, sen que se dea ningún suposto para facer uso das excepcións previstas no Acordo do Consello de Ministros que o autoriza.

A débeda medida en stock (millóns de euros a peche de exercicio) é a última aprobada polo Banco de España segundo protocolo PDE ao peche de 2018. Para determinar a débeda estimada ao peche do exercicio 2019, engádese á dimanante da previsión de cerramento as variacións de débeda do sector público autonómico e as variacións netas derivadas dos orzamentos da comunidade autónoma.

A evolución do stock de débeda así determinado se realiza en base ao obxectivo de estabilidade contemplado nas contas orzamentarias e do importe dos reintegros das liquidacións negativas de 2008 e 2009, non prevéndose ningún axuste adicional, tal e como reflicte o cadro seguinte:

Cadro 35. Cumprimento do obxectivo en función do orzamento presentado. Millóns € e %.

Débeda prevista a 31/12/2019 (SEC 2010)	Incremento de débeda incluído nos obxectivos			Excepcións permitidas por Acordos de Consello de Ministros				Débeda prevista a 31/12/2020 (SEC 2010)
	Liquid. neg. 2008 e 2009 SF CCAA	Obxectivo de déficit	Total	Variacións de débeda por sectorización de entes públicos	Mecanismos adicionais de financiamento	Outras excepcións acordadas co MINHA	Incremento de débeda adicional aos obxectivos	
1	2	3	5=2+3-4	6	7	8	9=6+7+8	13
11.400	84,8	68	152,5	0	0	0	0	11.552
65.331 17,4%								67.683 17,1%

Como pode apreciarse as previsións máximas de endebedamento do sector público autonómico que implican os orzamentos presentados están dentro do límite de débeda.

VI.2. Evolución da situación financeira autonómica.

VI.2.1. Evolución orzamentaria

Neste apartado realizamos un breve análise da evolución do orzamento consolidado homoxeneizado ca comunidade autónoma dende 2008. Por ser ese exercicio 2008 o máis próximo en termos de recursos non financeiros ao exercicio actual.

Ingresos

Os ingresos non financeiros acadan os 10.101 millóns de euros no orzamento de 2020, un 3,6% superior ao exercicio precedente, o exercicio do cadro cunha contía máis próxima é o 2008 (10.202 millóns, se ben como é coñecido nese exercicio os ingresos do SFA estaban sobrevalorados en 574 millóns de euros).

Cadro 36. GALICIA. Evolución do orzamento de ingresos consolidado. Datos homoxeneizados

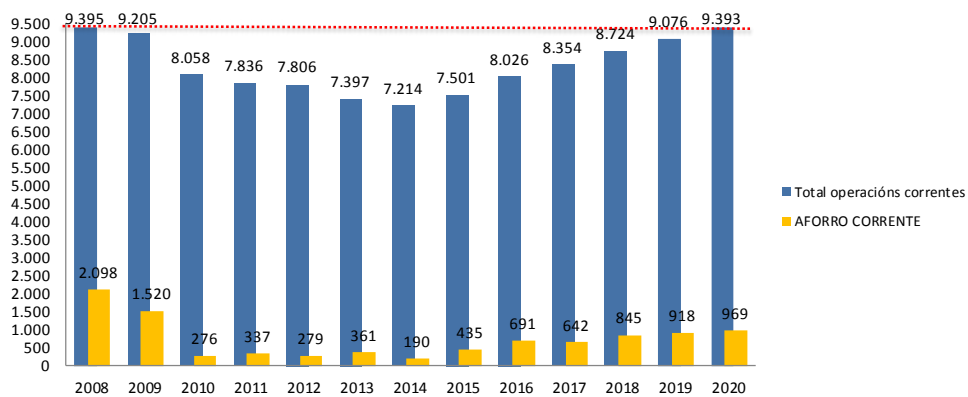
millóns de euros	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
INGRESOS													
I Impostos directos	1.364	1.516	1.374	2.031	2.030	1.913	1.937	2.020	2.194	2.335	2.275	2.431	2.616
II Impostos indirectos	2.689	2.399	1.897	2.856	2.959	2.944	3.133	3.118	3.243	3.324	3.456	3.451	3.638
III Taxas, prezos e outros ingresos	253	286	271	174	180	205	166	177	179	169	169	178	187
IV Transferencias correntes	5.064	4.949	4.497	2.760	2.616	2.312	1.953	2.168	2.394	2.517	2.815	3.008	2.943
V Ingresos patrimoniais	24	54	20	16	22	23	24	19	16	9	8	9	8
Total operacións correntes	9.395	9.205	8.058	7.836	7.806	7.397	7.214	7.501	8.026	8.354	8.724	9.076	9.392
VI Alleamento de investimentos re	99	111	49	27	32	30	13	10	13	7	11	7	7
VII Transferencias de capital	709	742	681	613	589	513	480	517	535	561	559	671	702
Total ingresos de capital	808	853	730	640	621	543	493	527	548	568	570	679	708
TOTAL OPERACIÓNS NON FINANCEIRAS	10.202	10.059	8.788	8.476	8.428	7.940	7.706	8.028	8.573	8.922	9.294	9.755	10.101
VIII Activos financeiros	1	1	1	10	11	20	20	14	32	30	43	21	29
IX Pasivos financeiros	474	851	2.048	1.340	1.373	1.476	2.507	1.700	1.657	2.031	1.387	1.768	1.692
TOTAL OPERACIÓNS FINANCEIRAS	474	852	2.049	1.349	1.384	1.496	2.527	1.714	1.690	2.061	1.430	1.789	1.721
TOTAL ORZAMENTO DE INGRESOS	10.676	10.910	10.837	9.826	9.812	9.436	10.233	9.743	10.263	10.982	10.724	11.544	11.822

Dentro do ingreso corrente, compre salientar a diferente porcentaxe de participación nos tributos cedidos a partires de 2011, dimanante da aplicación do novo sistema de financiamento no cálculo das entregas a conta do devandito sistema dificulta a comparación en toda a serie temporal.

Respecto a 2020, prosegue a lixeira pero continua mellora do ingreso corrente (que aumenta un 3,5% sobre 2019, 316 millóns de euros), así como a evolución positiva do aforro corrente, resultado da suba continuada dos ingresos tributarios por mor da mellora da situación económica.

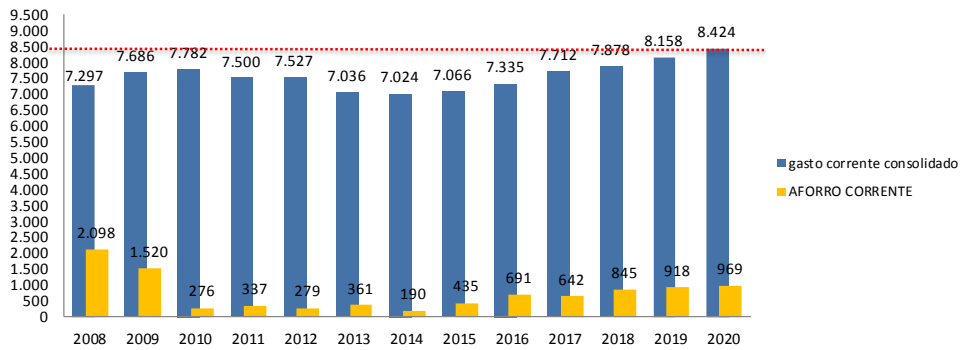
Gráfico 43. Evolución ingreso corrente 2008-2020 en millóns de euros.

O gráfico inferior mostra a evolución do gasto corrente, en boa parte de carácter ríxido, pola natureza dos servizos públicos competencia da comunidade autónoma (xustiza, educación, sanidade e servizos sociais entre outros), o que derivou nun forte deterioro do aforro corrente perante a baixa dos ingresos a partires de 2009.

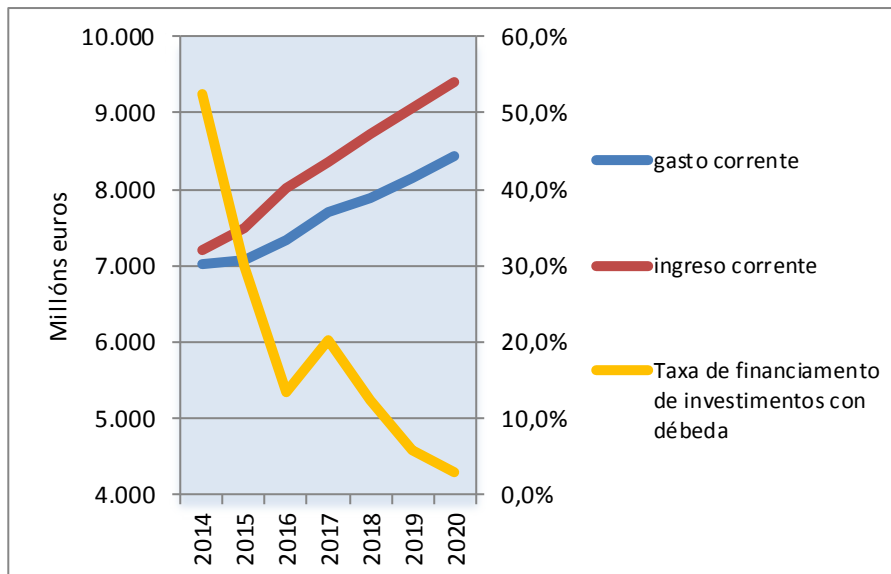
Ao contrario do que acontece co ingresos correntes, para os que o ano cun nivel máis próximo en contía era o de 2008, o nivel de gastos correntes de 2020 superará en 266 millóns de euros o gasto corrente previsto nos orzamentos de 2018, fixando o nivel máis alto dos corenta orzamentos da Xunta de Galicia.

Gráfico 44. Evolución gasto corrente 2008-2020 en millóns de euros

O seguinte gráfico enfrenta a evolución dos dous gráficos, mostrando como dende 2009 o axuste no ingreso corrente opera como un límite ao gasto corrente no período 2010-2014, para a partir dese ano comezar a xerar espazo fiscal en forma de aforo bruto en contías crecentes, o que permite aumentar a capacidade de financiar investimentos. De xeito complementario, a liña amarela mostra como a taxa de financiamento de investimentos con débea baixa ata case ser nula no 2020.

Gráfico 45. Gasto corrente vs ingreso corrente no orzamento consolidado. Millóns de euros

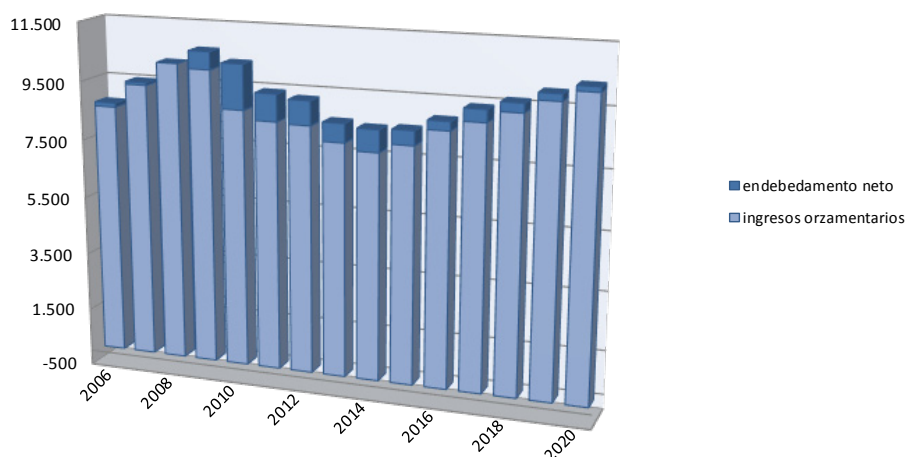
Respecto aos ingresos de capital, o orzamento prevé unha continuación do esforzo investidor se ben a un ritmo non tan intenso como en períodos anteriores dado o importante volume de investimentos acadado, e dado o importante esforzo realizado en gasto social neste orzamento, intensivo en gasto corrente como é ben sabido.

Compre salientar unha vez máis, o forte repunte dos ingresos de capital, un 4,4%, sobre todo por operacións vencelladas á xestión dos programas operativos europeos cuxa evolución comeza non obstante a estabilizarse. Así, os ingresos de capital crecen ata os 708 millóns de euros, 30 millóns máis que no 2019.

Sumando os ingresos correntes e os ingresos de capital obtemos o total de ingresos non financeiros do orzamento consolidado, a estas contías se engaden os ingresos financeiros (endebedamento e activos financeiros) para pechar o financiamento dos gastos da comunidade autónoma.

De seguido, recollese un cadro ilustrativo coa evolución da capacidade de financiamento de gastos orzamentarios (capítulos I a VIII de gastos), a partires dos ingresos non financeiros e ingresos de capítulo VIII, que chamamos ingresos orzamentarios neste gráfico, a capacidade completase co endebedamento neto de cada período.

Gráfico 46. Capacidade de gasto total agás amortización débeda. 2006-2019. Millóns de euros

Como pode verse a comunidade autónoma precisou recorrer ao endebedamento para suavizar o impacto da forte baixa de ingresos causada pola grande crise a partires do 2009. Dentro da senda de consolidación fiscal este recurso á débeda redúcese de xeito acomodaticio á evolución dos restantes recursos, o que permite manter unhas dispoñibilidades para gasto total agás o recurso á débeda en torno aos 10.131 millóns de euros no 2020 a maior da serie agás 2008, está última resulta superada se engadimos a capacidade de endebedamento neto prevista para 2020. Como sempre, iso sen ter en conta o importe da liquidación negativa de 2008 (574 millóns de euros, que deberon ser menos ingresos do SFA nese ano).

Gastos

O orzamento consolidado de gastos seguinte recolle tamén a evolución en millóns de euros dende 2008. Compre sinalar a efectos comparativos que a contía que ata 2010 figuraba no capítulo catro como participación dos concellos nos tributos do estado pasa a ter nese ano carácter extraorxamentario polo que resulta axustada en toda a serie para facilitar unha visión homoxenea da evolución do gasto en termos consolidados, asimesmo tamén se eliminan a efectos comparativos os gastos financiados con FEAGA nos que a Xunta actúa de mero intermediario, por ese mesmo motivo e seguindo as recomendacións do Consello de Contas.

Como pode apreciarse, atendendo ao gasto non financeiro, salientanse claramente tres etapas na evolución do gasto:

- unha crecente, correspondente á fase expansiva ata 2009 no que o orzamento consolidado non financeiro acada os 10.544 millóns de euros,

- outra fase decrecente que mostra un axuste á baixa no período 2010-2014, ata acadar un gasto non financeiro duns 8.343 millóns de euros nese último ano,

- e unha última de recuperación dende o orzamento de 2014 ata o actual, na que este medra ata os 10.149 millóns de euros no presente orzamento para 2020, atopándose os niveis de gasto non financeiro do orzamento consolidado no nivel superior de toda a serie agás 2009. Novamente se descontamos o importe das liquidacións negativas do sistema de financiamento correspondentes ao exercicio 2009, estamos perante o gasto non financeiro máis alto dos 40 anos de orzamento de Galicia, a gran distancia (550 millóns de euros) do de 2008 cuxo gasto non financeiro axustado polas liquidacións negativas acadaría os 9.600.

Na medida en que foi preciso recorrer ao endebedamento para suavizar o impacto do axuste no gasto consolidado, o capítulo de operacións financeiras e o capítulo de gasto financeiro mostran unha evolución crecente a partires do 2010, porén no 2015 invertese a tendencia, sendo o primeiro exercicio dende o comezo da crise no que suben os gastos non financeiros e baixan os financeiros, no 2016, 2017, 2018, 2019 e 2020 consolidase esta tendencia diminuíndo o gasto financeiro en preto de 209 millóns de euros con respecto a 2014.

Cadro 37. Galicia. Orzamento consolidado de gastos. Datos homoxeneizados

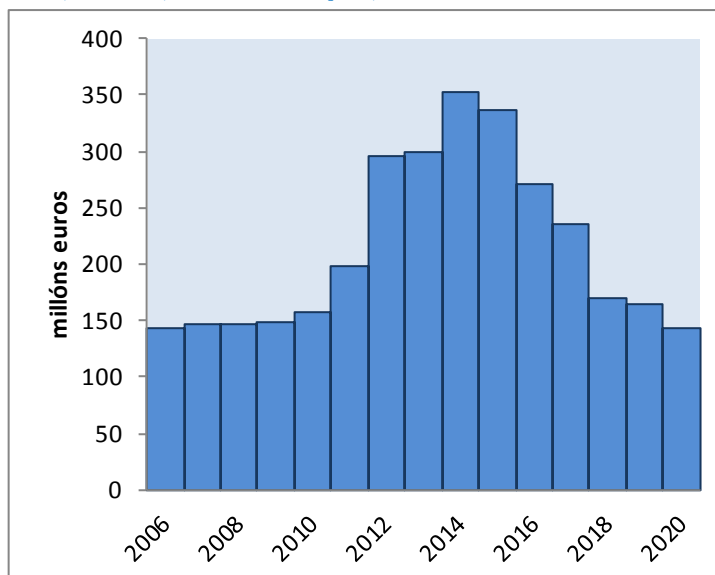
millóns de euros	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
GASTOS													
I Gastos de Persoal	3.444	3.692	3.773	3.627	3.609	3.391	3.367	3.382	3.567	3.681	3.762	3.889	4.031
II Gastos en bens correntes e servi	1.348	1.416	1.381	1.353	1.384	1.376	1.364	1.388	1.483	1.634	1.724	1.783	1.840
III Gastos financeiros	146	148	157	198	295	299	352	336	271	235	170	165	143
IV Transferencias correntes	2.359	2.430	2.471	2.322	2.239	1.970	1.941	1.960	2.015	2.161	2.222	2.320	2.411
Total operacións correntes	7.297	7.686	7.782	7.500	7.527	7.036	7.024	7.066	7.335	7.712	7.878	8.158	8.424
V Fondo de Continxencia	65	99	62	78	76	85	105	125	52	37	39	39	33
Total fondo de continxencia	65	99	62	78	76	85	105	125	52	37	39	39	33
VI Inversións Reais	1.382	1.439	1.251	805	782	711	666	700	777	841	881	911	929
VII Transferencias de Capital	1.337	1.320	1.108	720	704	604	548	496	593	631	688	741	762
Total operacións de capital	2.719	2.759	2.359	1.525	1.486	1.315	1.214	1.196	1.370	1.473	1.570	1.652	1.691
TOTAL OPERACIÓNS NON FINANZEIRAS	10.081	10.544	10.203	9.102	9.089	8.436	8.343	8.388	8.757	9.222	9.487	9.850	10.149
VIII Activos Financeiros	122	120	118	307	176	166	140	147	153	152	161	164	154
IX Pasivos Financeiros	474	246	516	417	548	834	1.750	1.208	1.353	1.608	1.076	1.531	1.519
TOTAL OPERACIÓNS FINANZEIRAS	595	366	634	723	723	1.000	1.890	1.355	1.506	1.761	1.237	1.695	1.673
TOTAL ORZAMENTO DE GASTOS	10.676	10.910	10.837	9.826	9.812	9.436	10.233	9.743	10.263	10.982	10.724	11.544	11.822

O cadro anterior mostra a evolución dos pesos das diferentes partidas de gasto non financeiro nos orzamentos consolidados de 2020 respecto ás do 2008, como pode verse a natureza dos servizos públicos prestados pola comunidade autónoma, (xustiza, educación, sanidade, servizos sociais), implica unha composición do gasto intensa no gasto corrente (persoal, gastos de funcionamento e consumos dos centros). Por elo os capítulos I e II de gasto aumentan o seu peso co paso do tempo dada a forte rixidez dos mesmos.

En efecto, referido ao total do gasto non financeiro e ó ano con orzamento de gastos máis próximo ó actual (2008), o peso dos gastos de persoal pasa do 34% ao 40% no 2020, o peso dos gastos de funcionamento pasa do 13 ao 18%, entre estes dous capítulos se pode explicar máis da metade do orzamento consolidado, estes mesmos pesos permanecen estables dende o orzamento 2017.

As políticas de xestión da carteira de débeda aproveitando a expansión cuantitativa do BCE e o rigor no proceso de consolidación fiscal mostrado pola comunidade autónoma reflíctense na baixa do custo do endebedamento, que volta a niveis anteriores á crise de débeda, liberando case 23 millóns de euros no 2020 que se poden dedicar a políticas de gasto real.

Gráfico 47. Gastos financeiros. Evolución dos gastos financeiros no orzamento consolidado 2006-2020.

○ peso do capítulo de transferencias correntes sube tres décimas no mesmo período 08-20 (dende o 23,4% ata o 23,7%) a pesar de mudar radicalmente a súa composición, dado o peso crecente dos servicios e prestacións da dependencia así como das políticas de inclusión e familia; tamén compre sinalar aquí que o proceso de racionalización das entidades instrumentais levado a cabo por este goberno permitiu dedicar recursos crecentes de gastos de funcionamento, para empregalos sobre todo ás familias dentro das transferencias correntes.

○ resultado é que se no ano 2008 o peso do gasto corrente acadaba un 72,4% do gasto non financeiro do orzamento consolidado, no 2020 este supera o 83%.

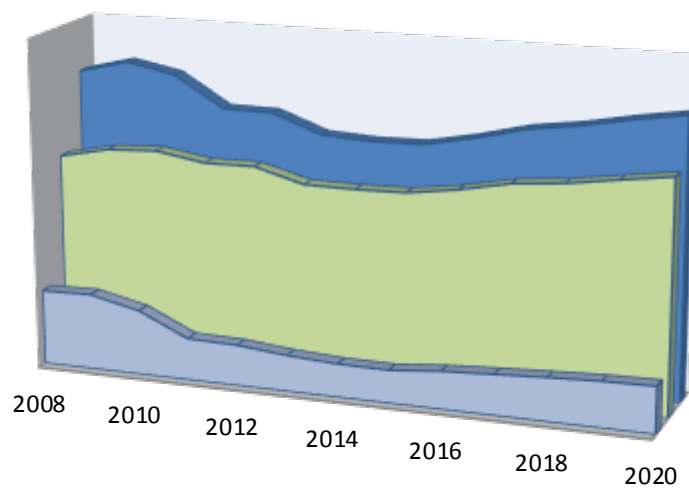
Pola contra, os capítulos que sofren a maior parte do axuste, son os capítulos de gasto de capital 6 e 7, se ben, grazas á recuperación constante do aforro corrente nos orzamentos que se presentan a partires de 2015, o seu peso medra case un 18% ata supor o 16,7%, do gasto non financeiro

○ gasto corrente mostra un peso estable ata 2008 para experimentar un forte crecemento no período 2009-2011 ata superar o 84% do non financeiro e estabilizarse logo ata o 2015, permanecendo entre o 84%-82% dende entón..

Dado o carácter ríxido de este tipo de gastos, no período 2009-2015, fronte a unha baixa do gasto non financeiro do 20%, o gasto corrente baixa menos dun 8% no período. Esta evolución pode apreciarse gráficamente no cadro seguinte.

A partires do 2015 o total de operacións non financeiras medra máis que o total de operacións correntes por vez primeira dende 2009.

Gráfico 48. Evolución do gasto non financeiro vs gasto corrente. Orzamentos consolidados 2005-2017

- Total operacións de capital
- Total operacións correntes
- TOTAL OPERACIÓNS NON FINANCEIRAS

O resto das partidas do orzamento, ven condicionado pola rixidez do gasto corrente, así a capacidade de financiamento de investimentos de capital ven dada pola suma do aforro bruto, os ingresos de capital e a capacidade de endebedamento libre da financiación de activos.

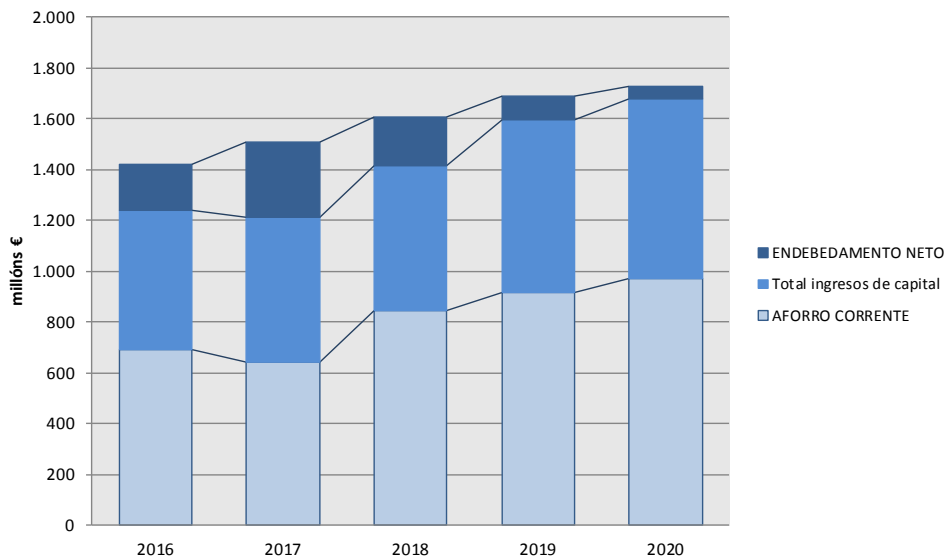
Como se acreditou nos puntos anteriores a forte baixa dos ingresos correntes e a consolidación de importantes contías de gasto corrente no período 05-09, fai baixar a mínimos o aforro corrente, principal fonte de financiamento de investimentos ata entón. Se ben o axuste do gasto minora o seu impacto no 2010 grazas a un importante aumento

do endebedamento, esta fonte de financiamento non pode ser permanente polo que vai minorando pouco a pouco e deberá seguir facendoo ata desaparecer.

É por iso que o impulso sostido do investimento debe partir dun financiamento vía aforro corrente, como está a acontecer nos últimos orzamentos presentados pola Xunta.

Así, os aforros correntes inician unha senda crecente xa no 2015, que se repíte con dobre intensidade no período 2016-2020, orzamentos nos que o ingreso corrente adicional xera aforro financeiro e permite moderar o recurso á débeda incrementando o gasto de capital nun 41% dende entón. Ata chegar a financiar o 55% do investimento no 2020, deixando o investimento financiado con débeda nunha contía residual.

Gráfico 49. Evolución do financiamento do gasto de capital 2014-2019

Evolución do gasto real

De seguido procederase a analizar a evolución das principais magnitudes e saldos orzamentarios da comunidade autónoma partindo dos ingresos e gastos consolidados realizados correspondentes ao período 2008-2018, última conta xeral da comunidade autónoma liquidada.

Compre salientar que todos os datos son os correspondentes á conta xeral da comunidade autónoma, homoxeneizados deducindo as partidas que pasan a ser extraorxamentarias neste período (a participación das corporacións locais nos tributos do estado e o FEAGA).

A distribución por capítulos dos gastos durante o período 2008- 2018 foi a seguinte:

Cadro 38: Gastos Consolidados non financeiros (Obrigas Recoñecidas). Datos en Millóns de euros

millóns de euros	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
GASTOS											
I Gastos de Persoal	3.576	3.899	3.823	3.725	3.441	3.447	3.451	3.560	3.668	3.749	3.845
II Gastos en bens correntes e servizos	1.409	1.414	1.357	1.321	1.594	1.541	1.507	1.646	1.650	1.786	1.831
III Gastos financeiros	135	111	122	214	257	302	365	308	270	224	154
IV Transferencias correntes	2.430	2.609	2.559	2.273	2.179	2.059	1.993	1.957	2.019	2.105	2.157
Total operacións correntes	7.550	8.033	7.861	7.533	7.470	7.349	7.376	7.470	7.606	7.864	7.987
V Fondo de Continxencia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Total fondo de continxencia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
VI Inversións Reais	1.362	1.258	882	681	660	627	526	750	692	681	682
VII Transferencias de Capital	1.247	1.036	780	540	581	488	439	528	350	388	439
Total operacións de capital	2.609	2.294	1.663	1.221	1.241	1.115	965	1.278	1.041	1.069	1.122
TOTAL OPERACIÓNS NON FINANCEIRAS	10.160	10.327	9.524	8.754	8.711	8.465	8.340	8.748	8.648	8.933	9.109
VIII Activos Financeiros	136	134	132	113	196	130	168	141	176	127	130
IX Pasivos Financeiros	348	246	520	420	508	1.026	1.461	1.306	1.334	1.756	1.034
TOTAL OPERACIÓNS FINANCEIRAS	484	380	652	532	704	1.155	1.629	1.447	1.510	1.883	1.164
TOTAL ORZAMENTO DE GASTOS	10.644	10.707	10.175	9.286	9.415	9.620	9.969	10.195	10.158	10.816	10.273

En canto aos gastos correntes, a súa execución no 2018 representou o 88% do gasto non financeiro total. No exercicio 2018 crecen por enriba da media os gastos de funcionamento (especialmente de novo a farmacia hospitalaria) e as transferencias correntes, un 2,6% e 2,5% respectivamente. Tamén destaca a continuación da senda descendente do gasto financeiro xa iniciada no 2016, no 2018 baixan máis dun 30%. Dende o ano 2008 ata o 2018 o incremento do gasto corrente foi de case 440 millóns de euros, un 5,8% máis.

Sen dúbida, a concentración no gasto ríxido durante os anos de crise e o despregue do novos servizos como o sistema de dependencia e as escolas 0-3, as novas instalacións sanitarias e outras medidas para paliar os efectos da crise como a axenda social, contribúen a esta evolución crecente do gasto corrente.

En canto aos gastos de capital, a súa execución no 2018 representou unicamente o 12,3% do gasto non financeiro total, lixeiramente superior ao do ano anterior pero aínda en cifras moi modestas.

No que atinxe ao financiamento do gasto materializado en investimentos, a metade do mesmo procede de fondos propios xerados co aforro corrente, un 27% dos ingresos de capital e o 23% restante da capacidade de endebedamento.

Se botamos unha ollada á composición do financiamento dos investimentos, podemos apreciar como muda radicalmente e resulta financiado integramente polos ingresos de capital e o aforro bruto, xerando superavit orzamentario de 102 millóns de euros.

Cadro 39. Fontes de financiamento dos investimentos do orzamento consolidado en %

Ratio Inversión por fonte	2013	2014	2015	2016	2017	2018
%Financiamento FCI / Inversión Real	8,1%	6,9%	12,5%	6,7%	6,8%	6,0%
%Financiamento fondos propios / Inversión Real	66,0%	77,8%	56,2%	80,8%	78,4%	78,5%
%Financiamento finalista do Estado / Inversión Real	5,0%	1,8%	1,7%	2,6%	2,1%	1,4%
%Financiamento europeo / Inversión Real	20,3%	13,2%	29,3%	9,7%	12,5%	13,8%
Outros	0,5%	0,3%	0,3%	0,1%	0,2%	0,2%
Σ	100%	100%	100%	100%	100%	100%

En canto a evolución do gasto non financeiro total, o seu máximo neste período (2008- 2018) acadouse no ano 2009 cando o seu importe ascendeu a case 10.327 millóns de euros. No ano 2010 prodúcese por primeira vez unha caída do gasto non financeiro da Comunidade Autónoma de Galicia respecto o ano anterior o que se volve a producir nos anos 2011 a 2014. No 2015 comeza unha nova etapa do crecemento do gasto non financeiro consolidado que crece de xeito continuado ata os 9.109 millóns de euros no 2018.

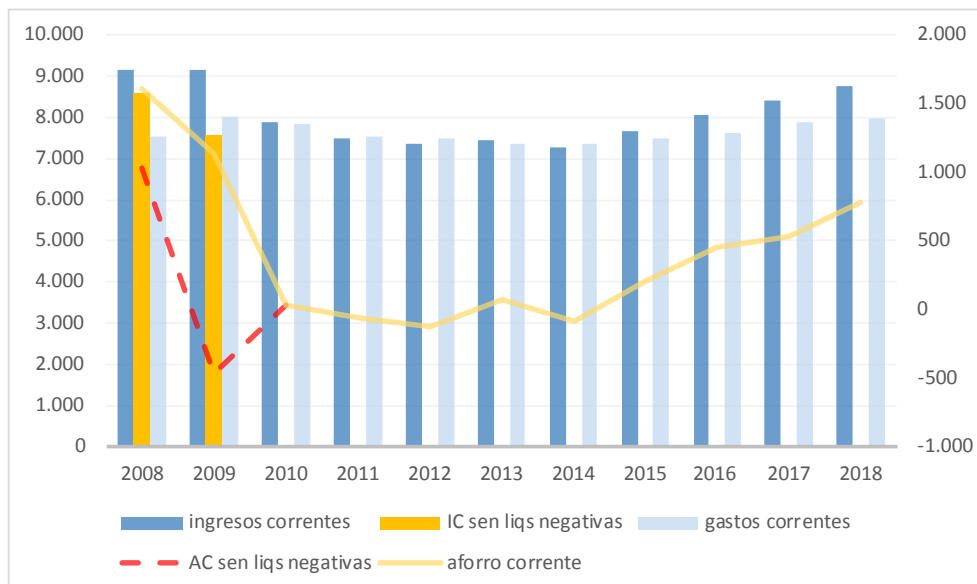
No que atinxe aos ingresos, a súa distribución por capítulos durante o período 2008-2018 mostra unha evolución aínda mellor, tanto en termos absolutos como no seu condicto ao basearse nun crecemento sólido do ingreso corrente, tal e como pode apreciarse no seguinte cadro:

Cadro 40: Ingresos Consolidados (Dereitos Recoñecidos). Datos en Millóns de euros

millóns de euros	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
INGRESOS											
I Impostos directos	1.651	1.737	1.385	2.050	2.020	2.023	1.998	2.089	2.262	2.375	2.389
II Impostos indirectos	2.550	2.119	1.874	2.690	2.733	2.892	3.141	3.151	3.222	3.304	3.468
III Taxas, prezos e outros ingresos	252	262	248	256	166	180	186	204	177	171	181
IV Transferencias correntes	4.644	5.019	4.364	2.460	2.402	2.290	1.935	2.209	2.375	2.537	2.712
V Ingresos patrimoniais	61	29	19	23	25	41	29	14	19	12	11
Total operacións correntes	9.158	9.165	7.890	7.479	7.346	7.425	7.288	7.668	8.055	8.400	8.762
VI Alieamento de investimentos re	84	66	22	24	16	17	11	8	8	4	4
VII Transferencias de capital	716	760	649	558	464	478	396	644	227	286	445
Total ingresos de capital	800	826	671	582	480	495	407	652	235	290	449
TOTAL OPERACIÓNS NON FINANCEIRAS	9.958	9.991	8.561	8.060	7.826	7.920	7.695	8.319	8.290	8.690	9.211
VIII Activos financeiros	39	16	7	4	33	26	26	33	35	35	44
IX Pasivos financeiros	588	936	1.822	1.293	1.624	1.909	2.221	1.752	1.882	2.218	1.194
TOTAL OPERACIÓNS FINANCEIRAS	607	953	1.830	1.298	1.657	1.935	2.247	1.785	1.916	2.253	1.239
TOTAL ORZAMENTO DE INGRESOS	10.565	10.944	10.391	9.358	9.483	9.855	9.942	10.104	10.206	10.943	10.450

Os ingresos correntes acadaron o seu máximo nos anos 2008 e 2009, reducíndose no 2014 respecto ao máximo de 2009 en 1.877 millóns de euros un 20,5% menos. Agora no 2018 recupéranse dende o chan acadado no 2014 ata acadar os 8.762 millóns de euros. Dende o 2011 esta masa financeira amosaba unha evolución estable en torno aos 7.400 millóns de euros, tras unha baixa anómala no 2014 (que explica a importante liquidación do sistema de financiamento no 2016), aumentan no 2015, e crecen con forza no 2016, 2017 e 2018 para situarse 872 millóns sobre a contía de 2011.

Gráfico 50. Evolución dos ingresos e gastos correntes 2007-2017. Conta Xeral consolidada e millóns de euros.

En canto aos ingresos de capital, a súa execución no 2018 reflicte un importante incremento do 55% respecto ao ano anterior, sen dúbida debido á certificación de fondos dunha contía que se aproxima á normal (aínda que con marxe de mellora).

No que refire á evolución dos ingresos non financeiros, o análise da súa evolución permite calibrar a magnitude da crise e os seus efectos nas contas orzamentarias, estes acadan o seu máximo durante o período 2005- 2017 nos anos 2008 e 2009, con valores practicamente similares, que case acadan os 10.000 millóns de euros en termos homoxéneos. Nos dous anos seguintes, os ingresos non financeiros caen con forza ata case 2.000 millóns de euros, un 19,3% menos no 2011. A recesión económica do 2012 fai deteriorarse novamente a recadación en 300 millóns de euros adicionais, que afectan ao orzamento dous anos despois pola mecánica de funcionamento do sistema de financiamento, así no 2014 os ingresos non financeiros tan so acadan os 7.695 millóns de euros. A partir do 2015 comezan a notarse os efectos da recuperación nos ingresos orzamentarios que medran con solidez por enriba dos 9.000 millóns, ata acadar os 9.211 millóns de euros no 2018.

Como mostra a gráfica anterior, despois dun 2013 onde se recuperara o aforro corrente, a abrupta caída dos ingresos do sistema de financiamento no 2014 provocan voltar ao aforro negativo que se recupera no 2015 e subirá con forza no 2016, ata chegar ao seu punto máis alto dende 2009 no 2018. Porén esta gráfica recolle un itinerario alternativo no 2008 e 2009 que reflicte o verdadeiro aforro corrente dos ingresos reais (unha vez deducidas as liquidacións negativas), o que permite apreciar que o 2009 foi xa un ano con aforro negativo (teórico).

Porén, a Comunidade Autónoma de Galicia pasou de ter aforros brutos superiores aos 1.000 millóns de euros durante o período comprendido entre os anos 2005 e 2009 a ter un aforo no ano 2010 de 29 millóns de euros, e pechar con aforo negativo nos anos 2011, 2012 e 2014. No 2018 pasamos a un aforo corrente positivo de 775 millóns de euros.

A importancia de este saldo orzamentario radica en que foi, e debe ser nunhas finanzas saneadas, o principal provedor de financiamento de investimentos da comunidade autónoma. Polo que de non recuperarse os ingresos correntes, a capacidade de investir no futuro verase limitada ás dispoñibilidades de fondos finalistas.

É por elo polo que a Xunta de Galicia ven actuando de xeito continuado en diversas accións que tentan mellorar a capacidade de xerar aforro corrente, tanto pola vía dos ingresos que deben mellorar substancialmente ao ritmo da recuperación da economía, como acontece nos presentes orzamentos, e do emprego como pola vía do gasto corrente, mediante accións continuadas de racionalización administrativa e eliminación do gasto improdutivo, de xeito que se compense, so en parte, a demanda de gasto corrente que require a prestación duns servizos públicos de calidade.

Finalmente, en canto á evolución do superávit ou déficit non financeiro, no período de referencia pódense extraer as seguintes conclusións: no ano 2007 conseguíuse pechar o exercicio cun superávit non financeiro e os anos seguintes remataron todos con déficit. O máis elevado produciuse no ano 2010 cando ascendeu a 964 millóns de euros.

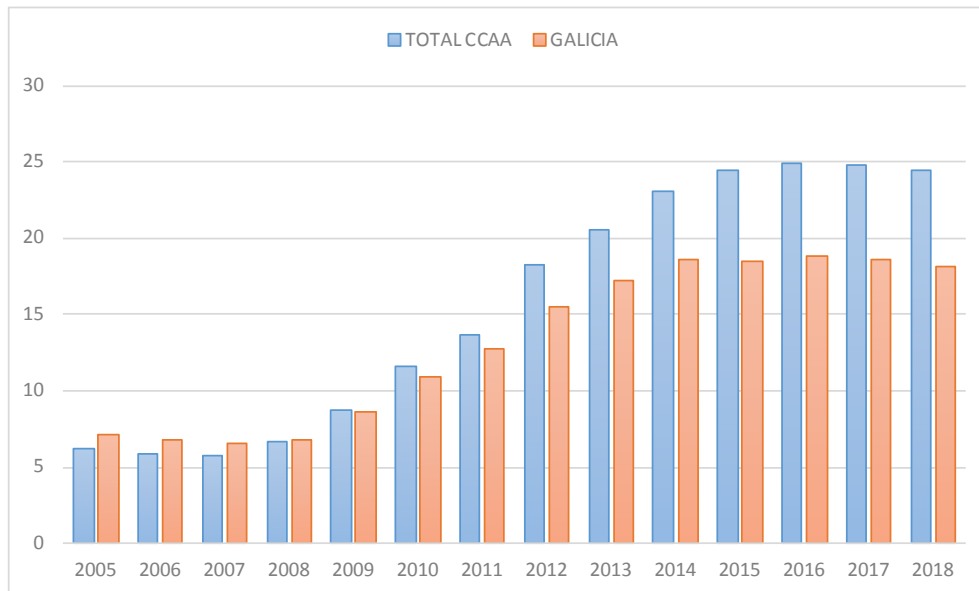
O resultado non financeiro orzamentario de 2018 volta a ser superavitario, máis de dúas décimas de PIB, moi por riba do obxectivo autorizado, o que permite dedicar estes novos recursos a investimentos financeiros sostibles no 2019.

VI.3. Evolución do Endebemento: posición relativa

O principal resultado da evolución dos ingresos e gastos consolidados dunha administración é o seu saldo non financeiro ou resultado orzamentario que acabamos de analizar e o seu corolario, o endebedamento preciso para financeiro.

A ratio débeda/PIB da Comunidade Autónoma de Galicia reduciuse entre finais do 2014 e o segundo trimestre de 2019, último dato dispoñible nun 1,6%, a media das CCAA aumentou para esa ratio e período nun 6,5%. Se analizamos unha evolución a longo prazo do mesmo podemos apreciar a dinámica máis controlada do mesmo na nosa comunidade autónoma.

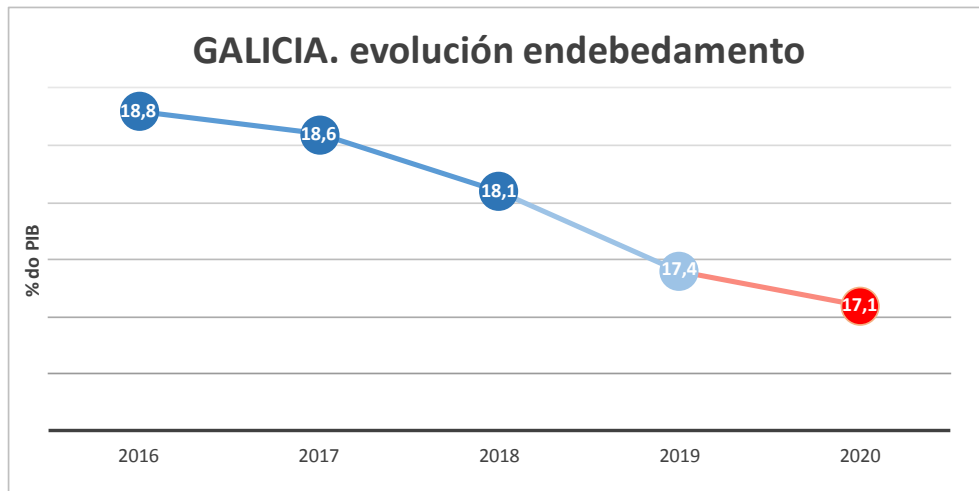
Gráfico 51. Evolución débeda PDE. Ratio débeda/PIB. Banco de España

A necesidade dunha evolución moderada do endebedamento non é un fin en si mesmo, é a garantía de sostibilidade das finanzas públicas, xa que permitirá cando sexa preciso acudir de xeito temporal a os ingresos financeiros para compensar caídas do ingreso público en fases recesivas do ciclo.

A seguinte gráfica mostra a evolución dos últimos anos da ratio débeda PIB de Galicia e a prevista para o cerramento 2019 e 2020. Como se pode apreciar estamos xa nunha senda de redución da ratio ao acadar a consolidación fiscal, o endebedamento neto apenas incrementa mentres que o bo ritmo do crecemento nominal do PIB fai baixar a ratio. Este é o camiño que ten que percorrer a nosa comunidade autónoma ata acadar os niveis de débeda previstos na normativa de estabilidade orzamentaria, de non variar substancialmente a envolvente económica, en función do establecido no pacto de estabilidade e crecemento, e é moito máis suave que o da media das CCAA.

Gráfico 52. GALICIA. Evolución da ratio débeda/PIB

VI.4. Transparencia

A Lei 2/ 2011, de 16 de Xuño, de Disciplina Orzamentaria e Sustentabilidade Financeira dispón no seu artigo 19, adicado a instrumentación do principio de transparencia, apartado 5 que “Os orzamentos xerais recollerán información sobre a necesidade de financiamento da Comunidade Autónoma, os investimentos reais das empresas públicas en termos de contabilidade nacional, a ratio de gasto público da Comunidade Autónoma en relación co produto interior bruto rexional, o nivel de débeda pública no seguinte exercicio e a evolución das seguintes ratios e magnitudes: ratio débeda/PIB, ratio débeda/ingresos correntes, risco comprometido por avais e compromisos por emprego de fórmulas de pago adiado, tanto xa contratadas como das previstas para o exercicio orzamentario”.

As seguintes ratios elabóranse a partires do dato certo do último exercicio pechado (2018), da previsión de cerramento de 2019 e, do orzamento que se presenta para 2020.

Cadro 41. Ratios orzamentario-financieros

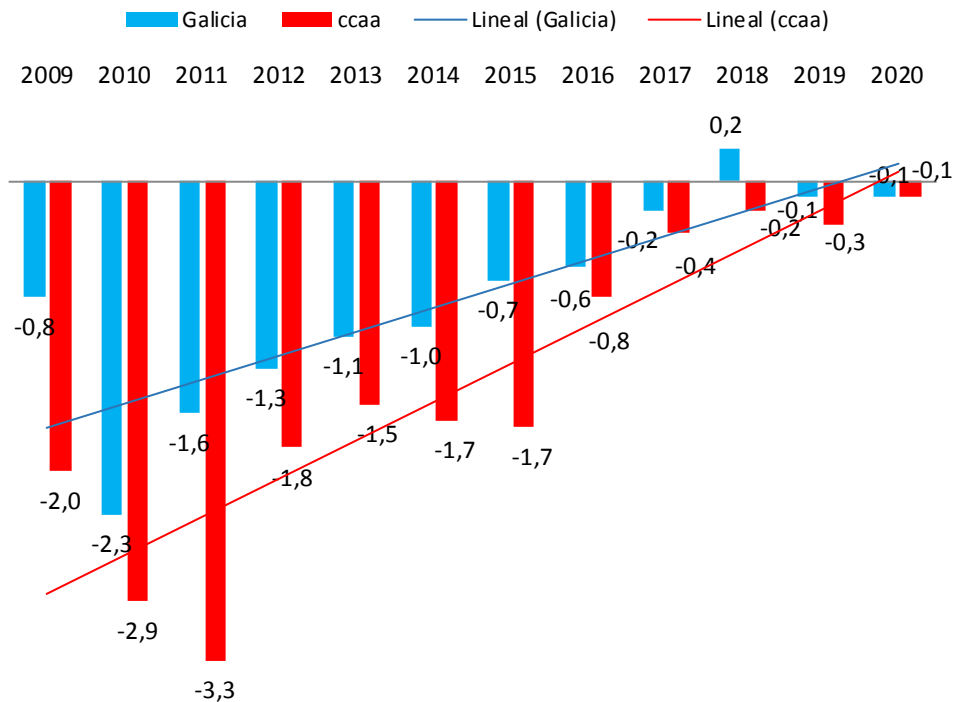
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Necesidade de Financiamento (% PIB)	-0,70%	-0,60%	-0,20%	0,20%	-0,10%	-0,10%
Necesidade de Financiamento (M€)	-378	-341	-136	104	-69	-68
Investimentos reais das empresas públicas (M€)	127,9	92,7	101,0	101,1	116,8	136,3
Ratio Gasto Non Financeiro - PIB rexional	15,0%	15,2%	15,2%	15,1%	15,1%	15,0%
Ratio Gasto Total - PIB rexional	17,4%	17,8%	18,1%	17,1%	17,7%	17,5%
Ratio Investimento por habitante	255,9	285,9	310,6	326,1	338,0	345,4
Ratio gasto non financeiro por habitante	3.084,6	3.236,3	3.405,3	3.509,7	3.653,2	3.773,9
Débeda Pública (M€)	10.375	10.854	11.210	11.342	11.400	11.552
Ratio Débeda - PIB	18,5%	18,8%	18,6%	18,1%	17,4%	17,1%
Ratio Débeda - Ingresos Correntes	138%	135%	134%	130%	126%	123%
Débeda por Habitante	3.793,9	3.989,6	4.139,5	4.195,8	4.228,0	4.295,6
Risco comprometido por avais (M€)	138,2	108,0	91,7	63,0	31,5	26,0
Compromisos por emprego de fórmulas de pago adiado	3.067,6	2.857,0	2.722,0	2.617,2	2.478,7	2.338,8

en euros e %

Neste sentido a Necesidade de Financiamento de Galicia no exercicio 2020 será dun 0,1% do PIB rexional cumprindo co obxectivo de estabilidade orzamentaria vixente o cal supón unha necesidade de financiamento de 68 millóns de euros.

A gráfica seguinte compara a senda de consolidación fiscal de Galicia e do total das comunidades autónomas, permite apreciar como os esforzos temperás na contención do déficit permiten unha senda máis suave no espazo temporal obxecto de análise, o que se traduce en máis estabilidade na dotación das diferentes políticas de gasto a igual esforzo de redución do déficit da media das CCAA, o que xa permitiu rematar antes a senda de consolidación fiscal e xerar máis marxe de manobra fronte a posibles contingencias, como acontece neste ano, no que Galicia mantén unhas finanzas estable fronte á incertidume que nos rodea sen ter que facer esforzos de consolidación adicionais.

Gráfico 53. Necesidade de financiamento Galicia e CCAA en % do PIBpm.

De seguido recóllese a mesma táboa para o conxunto do sector público (sen incluír a axuda ao sector financeiro).

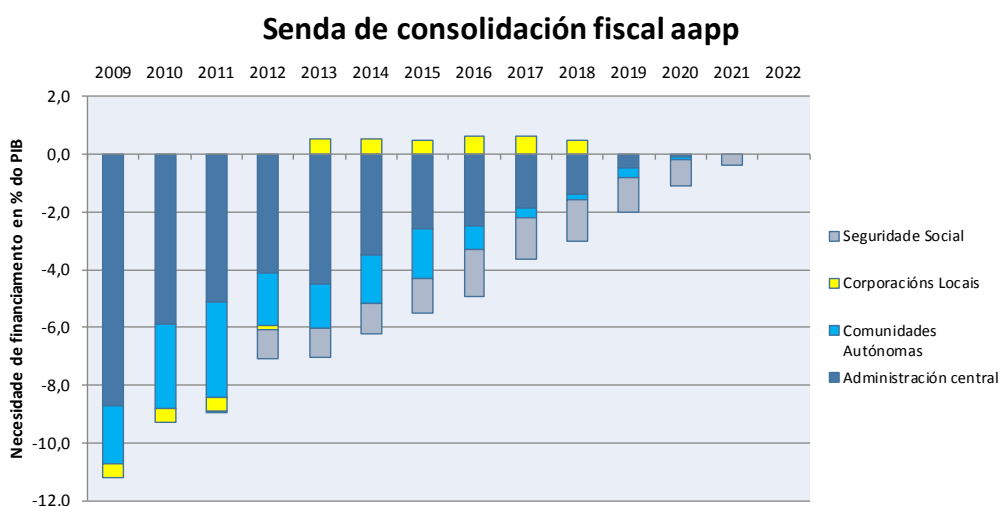
Cadro 42. Senda de consolidación fiscal das aapp

	realizada										prev		obx	
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Administración central	-8,7	-5,9	-5,1	-4,1	-4,5	-3,5	-2,6	-2,5	-1,85	-1,4	-0,5	-0,1	0,0	0,0
Comunidades Autónomas	-2,0	-2,9	-3,3	-1,8	-1,5	-1,7	-1,7	-0,8	-0,4	-0,2	-0,3	-0,1	0,0	0,0
Corporacións Locais	-0,5	-0,5	-0,5	-0,2	0,5	0,5	0,5	0,6	0,6	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0
Seguridade Social			-0,1	-1,0	-1,0	-1,1	-1,2	-1,6	-1,4	-1,4	-1,2	-0,9	-0,4	0,0
TOTAL	-11,2	-9,3	-9,0	-7,1	-6,5	-5,7	-5,1	-4,3	-3,0	-2,5	-2,0	-1,1	-0,4	0,0
Galicia	-0,8	-2,3	-1,6	-1,3	-1,1	-1,0	-0,7	-0,6	-0,2	0,2	-0,1	-0,1	0,0	0,0

A representación gráfica de esta senda das diferentes administracións mostra como xurde con forza un novo actor na determinación das necesidades de financiamento das administracións públicas, que xa no 2016 supera ás comunidades autónomas neste parámetro, é a administración da seguridade social, que é a administración pública que sofre un maior deterioro por mor da crise e do desaxuste financeiro do sistema contributivo que a fornece de recursos, esta situación ven condicionando os repartos de obxectivos de déficit entre as diferentes administracións dende 2013, o gráfico seguinte permite apreciar como será o subsector das AAPP que terá maior déficit no trienio 18-21.

Gráfico 54. Senda consolidación fiscal AAPP

No que atinxe aos investimentos reais das entidades instrumentais da comunidade autónoma que non forman parte do orzamento administrativo no ano 2019 ascende a 136,3 millóns de euros, un 16,6% e 20 millóns máis que o exercicio anterior. O importe detallado dos devanditos investimentos por ente xúntase como anexo ao final do documento.

No que atinxe ás ratios de gasto, a ratio de gasto público da Comunidade en relación co PIB rexional, no ano 2018 a porcentaxe de gasto non financeiro en relación ao PIB de Galicia é dun 15,1%, semellante ao esperado para 2019 e 2020 (15%) como consecuencia de que o gasto non financeiro (comparando os créditos iniciais) medra ao mesmo ritmo que o PIB nominal, o 3% fronte a 3,1% respectivamente.

Respecto ao gasto total, a súa ratio para o ano 2018 medra dende o 17% ao 17,7% previsto para 2019 e 17,5% para 2020 debido á variación das anualidade de amortización de débeda pública no 2019 e 2020.

En canto o nivel de Débeda Pública do ano 2018, a finais de dito ano, como se ten sinalado na parte de débeda, a débeda pública calculada segundo o Procedemento de Déficit Excesivo acadou o importe de 11.342 millóns de euros e prevese que a finais do ano 2019 sexa de 11.400 millóns de euros, e para 2020 a previsión coherente co orzamento que se presenta e de que acade os 11.552 millóns de euros, que suporá un incremento da mesma de 152 millóns de euros, lixeiramente inferior ao de 2019.

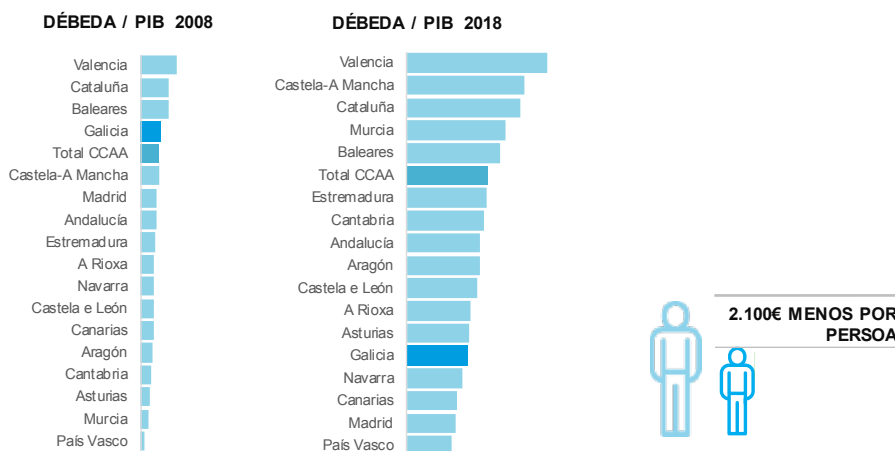
A Lei de Disciplina Orzamentaria esixe información sobre a evolución das seguintes ratios que teñen relación co nivel de débeda pública: a ratio débeda/PIB e a débeda en relación cos ingresos correntes.

No que atinxe á evolución da débeda/PIB a última ratio anual informada polo Banco de España é a do ano 2018, un 18,1 % diminuíndo respecto ao 2017, cinco décimas, evolución descendente que seguirá nos vindeiros exercicios á vez que se remata a senda de consolidación fiscal, así no 2019 prevese pechar cunha ratio do 17,4%, o rebaixa as previsións da senda marcada o ano pasado e para finais de 2020 pecharase cun 17,1%.

Respecto a relación entre a débeda e os ingresos correntes ao cerramento do ano 2018 a débeda prevista de Galicia constituirá o 130 % dos seus ingresos correntes e no ano 2019 dita relación baixará ao 126 % como consecuencia do cativo aumento do stock de débeda previsto a finais de ano (154 M€), fronte ao aumento dos ingresos correntes en 353 millóns de euros, o mesmo acontece no 2020 no que a ratio baixa de novo a o 123%.

O mantemento dunha senda en parámetros aceptables, dacordo coas rexións máis solventes da nosa contorna, así como o cumprimento dos obxectivos e regras fiscais, non son un fin en si mesmo, senón a vía para aumentar a solvencia dos galegos -como mostra a seguinte gráfica con menos débeda per cápita que o resto das CCAA e, en última instancia a mellor garantía da sostibilidade dos servizos públicos e de reserva de marxe de manobra para circunstancias adversas.

Gráfico 55. Evolución da ratio débeda por habitante. Comparativa Galicia-media ccaa

Fonte: Banco de España. INE. Ministerio de Hacienda

Fonte: Ministerio de Hacienda
* Datos a Xuño 19

De seguido referimos ao risco comprometido por avais, hai que ter en conta o disposto no Texto Refundido da Lei de réxime financeiro e orzamentario de Galicia, en concreto nos seus artigos 40 a 45, respecto do límite máximo de avais que se poderán conceder durante cada ano remite a Lei de Orzamentos.

Neste sentido a Lei de Orzamentos de Galicia do ano 2020 dispón que o importe máximo dos avais que a Xunta de Galicia poderá conceder durante o ano 2020 será de 30 millóns de euros, de seguido establece que o Instituto Galego de Promoción Económica poderá conceder, durante o ano 2020, avais en canto non se supere en ningún momento o saldo efectivo vixente de 500 millóns de euros.

Dende xuño de 2015, a concesión de avais está suxeita ao principio de prudencia financeira dacordo ao artigo 13 da Lei Orgánica 8/1980, de 22 de setembro, de Financiación de Comunidades Autónomas (LOFCA).

As condicións de prudencia para avais tense desenvolvido por Resolución da Secretaría General Coordinación Autonómica y Local, que fixa un límite do importe total de avais autorizado por cada comunidade autónoma do 1,5% do seu PIB rexional, os límites recollidos na lei de orzamentos recollidos no parágrafo anterior respectan esta limitación.

Para a comunidade autónoma de Galicia este límite sitúase nos 1.002 millóns de euros, superior ao límite autorizado na Lei de orzamentos (500 mill.€) e ao risco vivo por avais estimado a peche de 2019 (31,5 mill.€).

Para o ano 2020 estímase que as operacións de concesión de novos avais e amortización de vencementos deixarán o risco comprometido por avais polo IGAPE en torno aos 26 millóns de euros.

Por último a Lei de Disciplina Orzamentaria establece que os Orzamentos recollerán información dos compromisos por emprego de fórmulas de pago adiado, tanto das xa contratadas como das previstas para o exercicio orzamentario, esta información figura adicionalmente na memoria I.

En canto aos compromisos por emprego de formulas de pago adiado xa contratados son as mesmas contías que as correspondentes ao pasado orzamento menos unha anualidade, a seguinte táboa reflicte o detalle:

Cadro 43. Compromisos de pago futuros en cpp e concesións de obra pública

Contratos celebrados colaboración público-privada e concesión de obra pública								
PROXECTOS	ADMINISTRACIÓN XERAL					SERGAS		
	AG-56 Santiago-Brión - As Galanas(N-550)-Pardiñas (AG-56)	Vía rápida VRG-4.1 O Salnés	Vía Rápida do Barbanza. VRG-1.1	A52 - Fronteira Portuguesa. VAC A-52 Celanova	Autovía Costa da Morte	Conc Obra Púb Novo Hospital de Vigo		Contrato Alta Tecnoloxía
ANO	Investimento	Investimento	Investimento	Investimento	Investimento	Canons	Investimento	Canons
2020	12.735	5.891	11.169	10.022	24.264	26.347	39.181	10.248
2021	13.278	6.168	10.824	10.339	24.870	28.124	37.227	10.640
2022	13.771	6.467	11.366	10.609	25.492	27.652	37.746	10.945
2023	14.324	6.785	11.952	10.876	26.129	27.740	37.650	9.399
2024	14.900	7.130	12.557	11.170	26.782	27.828	37.553	
2025	15.543	7.456	13.183	11.375	27.452	26.563	38.945	
2026	16.126	7.747	13.855	12.068	28.138	26.650	38.848	
2027	16.777	8.045	14.551	12.302	28.842	31.230	33.811	
2028	17.452	8.383	15.299	12.443	29.563	31.333	33.697	
2029	18.206	8.683	16.072	12.386	30.302	29.235	36.005	
2030	18.885	9.025	16.899	12.453	31.059	29.332	35.898	
2031	19.643	9.375	17.756	12.644	31.836	29.429	35.792	
2032	20.430	9.760	18.638	12.865	32.632	29.526	35.684	
2033	21.313	10.110	19.584	6.328	33.448	24.596	41.108	
2034	21.959	10.497	20.560	6.423	34.284	23.582	42.223	
2035	15.987	7.708	21.600	6.515	35.141	17.309	30.884	
2036			8.213	6.627	36.019			
2037				6.702	36.920			
2038				7.067	10.368			
2039				7.166				
2040				2.130				

(Miles de Euros)

Dita táboa reflicte que ata o ano 2040 a Xunta de Galicia ten comprometidos a través das colaboracións público privadas 2.478,65 millóns de euros. No ano 2020 non está previsto dispor de máis gasto a través destas fórmulas de pago adiado, polo que o importe comprometido ao final do devandito ano será de 2.338,79 millóns de euros.

Cadro 44. ANEXO: Inversións reais das empresas públicas. Miles de €

	ENTIDADES	INVESTIMENTOS REAIS 2020
406	Portos de Galicia	13.566
412	Augas de Galicia	62.496
109	Axencia de Protección da Legalidade Urbanística	1.950
502	Consortio Galego de Servizos de Igualdade e Benestar	3.828
512	Axencia para a Calidade do Sistema Universitario de Galicia	22
515	Consortio extensión universitaria e divulgación ambiental	51
516	Consortio de abastecemento de auga en Cervo e Buerela	0
517	Consortio Casco Vello de Vigo	1.388
519	Consortio Local dos Peares	4
413	Fundación Instituto Galego de Oftalmoloxía	53
415	Fundación Pública Cidade da Cultura de Galicia	7.904
417	Fundación Pública Urgencias Sanitarias de Galicia 061	0
418	Instituto Galego de Medicina Xenómica	168
604	Fundación Galicia Europa	10
606	Fundación Galega para a Tutela de Persoas Adultas	5
607	Fundación Semana Verde de Galicia	0
608	Fundación Centro Galego de Artesanía e Deseño	1
609	Fundación Centro Tecnolóxico de Supercomputación de Galicia	5.217
610	Fundación Exposicións e Congresos de A Estrada	0
611	Fundación Feiras e Exposicións de Lugo	0
612	Fundación Feiras e Exposición de Ourense	257
615	Instituto Feiral de A Coruña	0
650	Fundación Centro Tecnolóxico da Carne	330
651	Fundación ROF Codina	10
652	Fundación Deporte Galego	10
654	Fundación Centro Tecnolóxico do Mar	0
656	Fundación Galega de Formación para o Traballo	0
660	Fundación Camilo José Cela	0
702	Redes de Telecomunicación Galegas, S.A.	450
706	Sociedade Pública de Inversións de Galicia	790
707	SODIGA Galicia, Sociedade de Capital Risco	7.500
708	XESGALICIA, Sociedade Xestora de Entidades de Capital Risco, S.A.	20
709	Galicia Calidade, S.A.	0
710	Parque Tecnolóxico de Galicia, S.A.	38
713	Sociedade Anónima de Xestión do Plan Xacobeo, S.A.	0
714	Empresa Pública de Servizos Agrarios Galegos	150
717	Xenética Fontao, S.A.	372
718	Galaria Empresa Pública de Servizos Sanitarios	2.151
719	Sociedade Galega de Medio Ambiente, S.A.	19.244
727	Xestión do solo de Galicia, XESTUR, S.A.	0
729	Corporación Radio Televisión, S.A.	8.312
	TOTAL	136.298

(Miles €)

